

Insidious Influences

פרשת קרח תשפ"ו

NUMBERS

16 / 1-5

PARASHAS KORACH

Korah son of Izhar son of Kohath son of Levi separated himself, with Dathan and Abiram, sons of Eliab, and On son of Peleth, the offspring of Reuben. ² They stood before Moses with two hundred and fifty men from the Children of Israel, leaders of the assembly, those summoned for meeting, men of renown. ³ They gathered together against Moses and against Aaron

2

²⁰ HASHEM spoke to Moses and Aaron, saying, ²¹ "Separate yourselves from amid this assembly, and I shall destroy them in an instant!"

²² They fell on their faces and said, "O God, God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and You be angry with the entire assembly?"

²³ HASHEM spoke to Moses saying, ²⁴ "Speak to the assembly, saying, 'Get yourselves up from all around the dwelling places of Korah, Dathan, and Abiram.'"

²⁵ So Moses stood up and went to Dathan and Abiram, and the elders of Israel followed him.

²⁶ He spoke to the assembly, saying, "Turn away now from near the tents of these wicked men, and do not touch anything of theirs, lest you perish because of all their sins." ²⁷ So they got themselves up from near the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, from all around.

3

⁹ HASHEM spoke to Moses, saying, ¹⁰ "Remove yourselves from among this assembly and I shall destroy them in an instant!" They fell on their faces.

¹¹ Moses said to Aaron, "Take the fire-pan and put on it fire from upon the Altar and place incense — and go quickly to the assembly and provide atonement for them, for the fury has gone out from the presence of HASHEM; the plague has begun!"

4

²¹ Moses spoke to the Children of Israel, and all their leaders gave him a staff for each leader, a staff for each leader, according to their fathers' house, twelve staffs; and Aaron's staff was among their staffs. ²² Moses laid their staffs before HASHEM in the Tent of the Testimony. ²³ On the next day, Moses came to the Tent of the Testimony and behold! the staff of Aaron of the house of Levi had blossomed; it brought forth a blossom, sprouted a bud and almonds ripened. ²⁴ Moses brought out all the staffs from before HASHEM to all the Children of Israel; they saw and they took, each man his staff.

270 / RAV WOLBE ON CHUMASH 2

6

After the demise of Korach and his followers, the Torah tells us that Bnei Yisrael criticized Moshe and Aharon and held them responsible for the deaths of the 250 people who were consumed by fire when they offered the ketores. In response to this contemptible behavior, Hashem tells Moshe, "Remove yourself from within the midst of this congregation, and I will annihilate them in a moment."

→ The Ramban questions the need for Moshe's separation. The Omnipotent certainly has the ability to wipe out an entire group of people while sparing certain individuals among them, just as he wiped out the firstborns in Mitzrayim and left the other Egyptians alive. If so, why was it necessary for Moshe to distance himself from those around him, when Hashem could just as well have killed them and left Moshe alive?

★ The Ramban answers that once Hashem's wrath had been enflamed, everyone present would have been killed, unless a miracle occurred to save those who deserved to be spared. Alternatively,

Sa: Artscroll - Chumash

בני ראובן — The offspring of Reuben. "Woe to the evildoer and

woe to his neighbor" (Negaim 12:6). The tribe of Reuben, which supplied most of Korah's followers, encamped near the family of Kohath, south of the Tabernacle (see 2:10,30). This proximity to Korah, the evildoer, brought tragedy to the Reubenites (Rashi).

5-b

¹⁰ הָרָמוּ — Remove yourselves. This command implies that unless the innocent parties withdrew, they would suffer the same fate as the guilty ones — but surely God can punish and spare those whom He wishes, regardless of where they are! The same difficulty presents itself above, where God told Moses to separate himself from Korah and his assembly (16:21), as if Korah could not be punished without Moses being harmed with him. Ramban suggests that such a Divine

revelation is essentially a cue to the righteous that they should pray and seek atonement for their brethren. Moses acted without delay.

5c

²³ וַיִּזְמַל שְׁקָרִים — And almonds ripened. Almonds blossom and grow to maturity rapidly. The growth of the almonds on Aaron's staff symbolized to the people that anyone who moves against Aaron's status as Kohen Gadol [or, according to Ramban, the status of Levi] would be punished swiftly (Rashi).

Just as almonds grow rapidly, so the tribe of Levi serves God with alacrity, zeal, and vigorous devotion (R' Hirsch).

²⁵ לְמוֹשֶׁה — As a safekeeping. The staff remained in bloom for centuries. It was placed in front of the Holy Ark through most of the First Temple era, together with a flask of manna (Exodus 16:33-34), until they were all hidden by King Josiah (Yoma 52b).

7

Hashem wished to honor the tzaddikim by letting everyone know that He would not mete out a punishment as long as the tzaddikim were standing amid the masses. The Ramban asserts that either way, Hashem's intention in notifying Moshe Rabbeinu of His plans was to convey to him that Bnei Yisrael desperately needed Divine mercy and pardon, and that he had the power to prevent this catastrophe if he would intercede with prayer.

There is another place where we find a similar intention behind Hashem's words. After Bnei Yisrael sinned with the golden calf, Hashem told Moshe, "And now let go of Me, and My anger will flare up against them, and I will destroy them" (Shemos 32:10). Rashi comments that we don't find that Moshe was "holding on" to Hashem, so what was Hashem asking of Moshe? Rashi explains that

He was letting Moshe know that he could "hold on" to Hashem. If he would pray on Bnei Yisrael's behalf, he would be able to avert the impending catastrophe.

→ Hashem desires all tefillos that are offered on behalf of Bnei Yisrael or in a time of need. They are our protection against strict judgment; had Moshe not davened in each of the above situations, the ramifications would have been unfathomably tragic. Although Hashem did not want to mete out harsh punishment, tefillah was nevertheless imperative in order to ward

8 "Many situations require our tefillos, whether on a personal or a communal level, and Hashem is waiting anxiously for these tefillos."

One tefillah of Moshe had the ability to save the entire Bnei Yisrael. Similarly, many situations require our tefillos, whether on a personal or a communal level, and Hashem is waiting anxiously for these tefillos. Why not take a minute to daven for a relative, a friend, an acquaintance, or, even better, for the entire Klal

Yisrael? They need the tefillos, Hashem wants them, and we have everything to gain!

(Shiurei Chumash, Parashas Korach 17:10)

11 Strive for Truth - R. Dessler (RF)

Rabbi Avraham ibn Ezra comments: "Do not touch anything of theirs: If they wanted to save their property, they would descend live into the pit like them." And Ramban adds: "This can be compared to the case of Lot's wife, who looked behind him and became a pillar of salt."¹¹

It appears from Ibn Ezra's comment that if any Israelite had laid hands on the least of the rebels' possessions he would have been so adversely affected in his spiritual level that he would have been condemned to spiritual annihilation and would have descended live into the pit with them.

What emerges from this with the utmost clarity is the extreme danger of a bad environment. Even the slightest contact with such an environment can threaten one's whole spiritual development.

14

In explaining why they were not allowed to look behind them, Ramban adds an additional point. He writes:¹⁹

To look at the air of a [place affected by] pestilence or other contagious diseases is dangerous and may cause one to catch the infection; to think about them may have the same effect. This is why the man afflicted by tsara'at must be shut up²⁰ and must live in isolation.²¹ This is also why Lot's wife turned into a pillar of salt. The plague entered into her mind when she saw the sulphur and salt descend on them from heaven and it overwhelmed her.

In the physical world we find microbes which float in the air and may cause diseases in the living beings into which they enter, by inhalation, ingestion or otherwise. The spiritual essence of the disease, too, affects a person by contact or by sight. In fact, the true cause of the disease is the germ of moral corruption, not the bacterium which is visible in the microscope. As our Rabbis said,²² "It is not the snake that kills, it is sin that kills."

מאין מקור הרעה. והביאו כמה פרופיטורים גדולים מוארשא, וישבו בעיר משך זמן, וחקרו ובידקו עד שבאו לידי מסקנא ואמרו היות שביית החולים הוא ישן מאד, ולא בנחוהו מחדש כל הזמן, נבלעו בקירות הבנין החיידקים מכמה סוגי מחלות מדבקות מהחולים ששכבו שם, משך דורות. וזהו מקור המחלות שחלו בהן החולים כעת. ומיד הרסו את כל הבנין והוציאו את כל עצי וואבניו ופרפו מחוץ לעיר ושרפום עד שלא נשאר שום זכר מכל הבנין.

שת קרח היא פרשה קשה להבנה, הרי מדברים בה על אנשים צדיקים, דור המדבר דור דעה, שאין לנו השגה בגדלותם, וכיצד נלמד את מעשיהם. אבל גורם כתבה לנו את המעשה, ותורה היא וללמוד אנו צריכים. ועלינו להתבונן בפרשה זו, ללמוד ממנה מוסר, ולהוסיף לקח בדברים הנוגעים לכל דור ודור.

פחילה אמר ה' למשה ואהרן "הבדלו מתוך העדה הזאת", ולאחר מכן (וי י) נאמר להם בלשון שונה, "הרומו מתוך העדה הזאת". ויש להבין מהו הטעם לשינוי לשון זה [ובתרגום פירש בשניהם בלשון אחת, "אתפרשו"].

הבדלה במקום והבדלה במעלה

יאור הדבר, למדנו מדברי המשך חכמה (וי י), העומד על הבדל הלשוני 'הבדלו' - 'הרומו'. וזה לשונו: "הרומו וכו', ולמעלה אמר הבדלו וכו', 'הבדלו' מצאנו ל הפרש פירודי, לא על הבדל במעלה, ואילו 'הרמה' מצאנו על הרמת מעלה, שורשו מלשון רם, היינו התנשאות". כלומר, שמתחילה נאמר הציווי על פרישה מציאות, לפרוש אל מקום אחר ממקומם של הרשעים, ולאחר מכן נאמר ציווי סף, על פרישה במעלה, להתרומם ולהתנשאות, לרומם עצמם, שזה דבר נוסף הגורם לאדם לפרוש ממעשי הרשעים ולא להיות מושפע מהם.

12

עליון לתת יעב

"דבר אל העדה לאמר העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירים" (טו. כד)

גם בהמשך כותבת התורה "ויעלו ממשכן קרח דתן ואבירים מסביב". צריך להבין, מה צורך יש במילת "מסביב" שנראית מיותרת?

ביאר הגאון רבי צבי הירש פרבר זצ"ל תלמיד הגאון רבי איצלה בלאזר זצ"ל על פי דברי חז"ל (מ"ד פ' ויצא פ"ע) על הפסוק "חונה מלאך ד' סביב ליראיו" - "במי שהוא לסובבים ליראיו". מבואר שגם מי שנמצא סביב ליראי ה', סמוך ומחובר עמהם, חונה אצלו מלאך ה', ולהיפך אמרו חז"ל "הרחק משכן רע", לא רק להתרחק מרשע אלא גם מסביבתו, כי אוי לרשע ואוי לשכינו שכן הוא עלול ללמוד ממעשיו הרעים. לכן אמר השי"ת למשה שיורה לכלל ישראל, העלו "מסביב" למשכן קרח, היינו לא רק מקרח עצמו, אלא, גם מאלה שנמצאים סביב למשכן קרח כי כל הסביבה שלו מסוכנת ומורעלת. כרם הצבי עמ' קמ"ב

13

רבי ירוחם ממיך (ועת חכמה ומוסר ח"י עמי שא), מביא בשם הגר"א, שמלבד היצר הרע הפנימי המסית את האדם מתוכו, ישנו יצר הרע נוסף, הנמצא מחוץ לאדם, והוא הסביבה הרעה המושכת את האדם לחטאים. והוסיף וכתב, שאת היצר הרע הפנימי קל יותר לנצח, בשונה מהיצר החיצוני, נגדן המלחמה קשה ביותר.

וכך כותב הסבא מקלם (חכמה ומוסר ח"י עמוד ריב), "הבל פיו של רשע, הוא ארס הממית את הקרובים לו". כלומר, כשם שארס ממית גם למי שאינו רוצה ואינו מתכוון, וגם למי שחושב ש'עליו אינו משפיע', כך להיות בסביבת הרשעים, זה מציאות של חורבן וקלקול, ואין אדם שיכול לומר 'עלי לא ישפיע דבר זה'.

13-6

45a
לב אליהו - ב' נח
ר"ת

ולהסביר הדבר, אספר עובדא * מה שאירע בנעורי כשלמדתי בישיבת לומזה, והי שם בעיר, בית חולים בנוי מעצים עבים, ישן נושן מכמה דורות, עד כי גם האנשים הזקנים לא ידעו מתי נבנה בית החולים, ואירע כמה פעמים שתולים אשר שכבו שם זמן ארוך חלו במחלות אחרות אשר לא חלו בהן מעולם. ותחום כל העיר על זאת, הרופאים לא ידעו

גם נביו שכל מה שהחטא מתרבה ומתגדל, מחלת הטומאה שבו תתגבר ותתרחב.

וזהו מה שאחז"ל שדור המבול אף החיות הבהמות והעופות נוקטו לשאינם מינם, וגם הארץ זינתה, כי אנשי דור המבול עלו פשעיהם למעלה ראש, וטימאו עצמם ואת העולם עמהם בטומאה גדולה כל כך עד שנכנסה מחלה זו גם בבעלי החיים והדוממים כאמור, והתגברו עליהם באופן אנוש, עד שהאבידה מהעולם כל זכות קיום! וזהו מה שאמר הכתוב, וירא אלקים את הארץ והנה נשחטה: כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו'. כלומר: שדור המבול פשעו וקלקלו עצמם ואת העולם כולו עמהם, שלא יוכלו לעמוד ולהתקיים כלל, אפי' בעפר חומר האדמה המגושם!... והיינו ותשחת הארץ לפני האלקים וגו', לכן, ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר וגו' והנינו משחיתים את הארץ. עד שבא נח והקריב קרבנותיו, כתיב וירח ד את ריח הניחוח ויאמר וגו' לא אוסיף לקלל עוד וגו'.

20 Rhythm in Ritual

Proper Places

On a mystical level, the space one occupies is of deep consequence. A place of holiness draws a person closer to Hashem while a place that houses impurity can block one's connection to Him.⁶³⁹ "Shenayim sheyoshvim ve'ein bei'neihem divrei Torah harei zeh moshav leitzim," [a group of at least] two people that sit together and do not exchange divrei Torah, is considered a "seat of the scornful."⁶⁴⁰ What if two people are sitting together and try to have a meaningful conversation of Torah thoughts but find themselves repeatedly distracted and unable to converse in Torah ideas? Perhaps the phrase "moshav leitzim — a seat of the scornful," directs us to zero in on the place where they are sitting rather than the people whom they are with. When a place is used to gather and scoff, continuously undermining the respect and reverence towards Torah, it absorbs the negativity and becomes a moshav leitzim.⁶⁴¹ The space itself becomes saturated with hostility and distrust and will repel spirituality. But if negative, scornful words have such power, consider the incredible spiritual energy generated by filling our spaces with positivity, truth and emunah! A shul that is built l'sheim Shamayim in every detail, will find greater kavanah among its congregants.⁶⁴² A home that encourages kindness, generosity of spirit and respect will impact all who cross its threshold in amazing, beautiful ways.

21 The Shmuessen of Rabbi Mordechai Schwab: Vol. 2

lest you be attracted [and follow] after them."⁹ "When you come to the land...you shall not learn to act according to the abominations of those nations."¹⁰ "Rather, you shall utterly destroy them...so that they will not teach you to act..."¹¹

At the end of the forty years of wandering through the desert, the Jewish People received a renewed oath and covenant. In Parashas Nitzavim it says, "For you know how we dwelled in the land of Egypt and how we passed through the midst of the nations...And you saw their abominations and their detestable idols, of wood and stone, silver, and gold, that were with them."¹² Rashi writes, "Because you have seen the nations who worship idols, and the heart of one of you might have persuaded him to follow them...therefore, I must have you take an oath." It is astonishing that after meriting the exalted level of "What a maidservant saw at the sea, the prophet Yechezkel ben Buzi did not merit seeing,"¹³ and then receiving the Torah and spending forty (miraculous) years in the desert, the Jewish People still needed a new oath and covenant not to stray after the repulsive and detestable idol worship and Baal Pe'or. Why? Because they passed through Amon and Moav and saw their abominations. These abominations were as disgusting and repulsive to the Jewish People as excrement, and they even mocked these vile practices. Yet, it was still necessary to renew the covenant, with all of its severe warnings, to uproot the influence of [just] passing through Amon and Moav—this is how severely profound is such an influence."

ומעתה אם במחלות הגוף כך אנו רואים שהחידקים נשארו תכנסו בכותלי הבית, ויצאו והזיקו לאחר עשרות או מאות שנים, קל הומר במחלות הרוחניות, כלומר: חידקי הטומאה של מחלות הנפש החוטאת, דאי שבכחם להרעיל את האויר בטומאה וזוהמא לאין ערוך ושיעור.

ולכן יש לדעת שבבית שגרה שם משפחה שלא שמרה על סהרת המשפחה, או שחיללו את השבת וכדומה, נולדים בבית נגעים גדולים ונבלעים בקירותיו מחלות רוחניות. והנכנס לדור בבית הזה יש לו לפחד שלא ידבקו בו ח"ו ממחלות הנפש האלו ברב או במעט.

וכן אמרו חז"ל (נגעים פ"ב מ"ו) על נגע שנראה בקיר של שותפות, שניהם חולצין, שניהם קוצעים שניהם מביאין את האבנים וכו', מכאן אמרו או לרשע או לשכנו! היינו אף שאין להשכן שום מגע ומשא עם בעל הבית המנוגע, בכ"ז כיון שיש להם כותל אחד בשותפות, אפשר כבר שתיכנס הטומאה מבית הרשע לבית הצדיק דרך כותל זה, ונעשה גם לו אי ואבוי... והוא גם מה שאמר נתאי הארבלי (אבות פ"א מ"ז) הרחק משכן רע, ואין הכוונה שיתרחק ממנו בדיבורים ובמעשים, דכל זה כבר כלול ב,ואל תתחבר לרשע, אלא הרחק ממש, אפי' בכגון קיר של שותפות ותו לא מדי.

ומצינו עוד בחז"ל (מגלה כ"ח) שאמרו אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע, וכתב מהרש"א שם הטעם עפ"י מה שאמרו חכמי הקבלה ששורה על הרשע רוח הטומאה וכו' והוא ענין אל תפנו אל האלילים וכו' ע"ש. ור"ל שאם יסתכל בפניו ישרה גם עליו רוח הטומאה, כי העינים הבשריים הנראים לפנינו, לאמיתו של דבר הם אינם מהוים שום כח של עצם הראי, אלא הם רק כמו חלונות שדרכם נכנסים והרורי השמש, האם נאמר שהחלונות מאירים? וכן הדבר הזה, כי כח הראי הוא כח רוחני מקורו במוחו של אדם! ומשם נמשכים גידים אל החלונות — היינו עיני הבשר — אשר כח עצם הראי זורם דרך שם ותו לא מדי, ולכן כשמסתכל בפני אדם רשע, פוגע ד"ו בכח הראי הרוחני אשר במוחו — ושורה גם עליו רוח הטומאה! וזהו טעם מה שאסרו חז"ל להסתכל בפני אדם רשע. ואין זה מדת חסידות בעלמא, אלא איסור ממש, והאדם שעובר על ד"ו יראה אה"כ שיעברו במחו מחשבות זרות והרהורים רעים

ר"ל, ויתמה על נפשו מהיכן באה לו מחשבה רעה כזו, ומה הי' לו שבא לידי הרהור תאוה כזו, או של גאוה וכדומה, שאין לו שייכות לזה כלל, אבל הענין הוא כי נדבק בו רוח הטומאה של הרשע שהסתכל עליו, והלק לן מתאוותו או מגאוותו, ואפשר מאד שרשע זה כבר הכין גם לו מקום בגיהנם רחמנא ליצלן.

ועפ"י כל האמור למעלה יש להבין דבר תמוה מאד, מה שמצינו בחז"ל (ברכות כ"ט) שיוחנן כהן גדול שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי. וראה זה פלא! הלא כל כהן גדול שלא הי' שלם בצדקתו ויראתו לא הי' מוציא את שנתו, (ראה יומא ט' ע"א) והרי אם הוא זכה ליכנס אל קודש הקדשים בשלום ולצאת בשלום בלא פגע שמונים שנה זו אחר זו, ברור שהי' צדיק נשגב אין לשער ולתאר, והאין הי' יכול יצה"ר לגשת אליו ולהפכו מן הקצה אל הקצה ולעשותו צדוקי נוטה רשע וכופר? אתמהא! אבל לפי"ש מובן הדבר, כי אז בזמנו התגברו הצדוקים הרבה, והסיתו והדיחו את העם מעל השי"ת, הנה הרעילו וטמאו מאד את האויר, עד שחידקי מגפת הכפירה — הם המה המזיקים שאמרנו — הגיעו ובאו ונדבקו גם ביוחנן כהן גדול — האיש הגדול הלוה — והפליחו לבאר שחת!

והנה כבר הבאנו למעלה בפ' בראשית (מאמר עונש החטא — פרעון החוב) היסוד והכלל הגדול שכתב המסילת ישירים בראש ספרו (בפ"א) שאם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו, ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו וכו', הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו וכו'. והביא שם שעל העיקר הזה העירונו חז"ל (קה"ר פ"ז) שבשעה שברא הקב"ה את אדה"ר נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, אמר לו ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הן, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, הן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי ע"כ.

מעשה נבוא לדור המבול, כי לפי מה שנתבאר שהאדם בחטאו מתקלקל הוא בעצמו ומקלקל העולם עמו, היינו שהחטא מהוה מחלה רוחנית, כלומר: מביא טומאה על האדם, ומרבה בו זוהמא ולכלוך, א"כ גם מה שמקלקל העולם עמו, היינו שחידקים אלו של זוהמא וטומאה חוטאת נמרחים בעולם ומפילים חללים בכל מקום אשר יפגעו... וממילא

What could be so dangerous about a business relationship? After all, I certainly am not going to start acting in the decadent and sinful way that my associate behaves. The Bartenura cites the Midrash that compares the association with a wicked person to one who enters a tannery. Even if he leaves without taking a single item from the tannery, he will still emit a foul odor that he absorbed simply by entering the building. Likewise, associating with wicked people will leave a person tainted even if he does not actually emulate their conduct.

While the Tanna refers specifically to wicked people, his instruction certainly applies to anything that is potentially wicked. Subscriptions to periodicals that contain unsuitable content, internet connections and contacts, and spiritually questionable vacation spots are some examples of potentially dangerous things that can negatively influence a person. Yet, people assuage any feelings of guilt and assure themselves, "I know myself. I know how to be careful and I won't be negatively affected." Even if you are correct in your assessment and you won't change your conduct, you still wouldn't want to take the chance of absorbing a "foul odor." Instead, find someone (or something) who has the ability to positively influence you. That way, even if you don't succeed in emulating his actions, some of his "pleasant aroma" will rub off and aid you in your ascension up the spiritual ladder.

24

A Drawn Into Sin Quoting this teaching in his Torah commentary (to v. 29), *Rashi* adds a few words of explanation: "Woe to the wicked person, woe to his neighbor. Dathan and Abiram and the 250 men were punished along with Korah and his party, because they were drawn into the controversy with them."

What does *Rashi* add by saying that they were "drawn into" the controversy with them? *R' Zeidel Epstein (He'aros Avraham Yaakov Yitzchaki)*, pp. 8-10 perceives an important lesson in these words. To "be drawn after" something is to be pulled in its direction slowly, unknowingly, without forethought or consent. And that is often what happens when a person is influenced by others around him. The foreign ideas, attitudes, and modes of behavior play insidiously on the bystander's mind until they make a deep enough impression to alter his thinking and influence his actions.

The process can be imperceptible at first. It might begin when one spontaneously witnesses an evil deed, whereupon the idea of performing that deed, which until then he may have viewed as unthinkable, becomes a little less foreign and a little less offensive. As time goes on and he is exposed to more and more of such sinful conduct, it can graduate in his mind from the fringes of human or Jewish behavior to the mainstream, and finally to something he himself would consider doing.

Rashi, then, is telling us that Dathan, Abiram, and the 250 men underwent the same process. They were drawn after the family of Kohath, slowly and unwittingly. By living near them and associating with them, they gradually warmed to the idea of questioning Moses and engaging in controversy, until they became embroiled in Korah's mutiny themselves.

A more recent example of this phenomenon occurred in the period between the two world wars. An observant Jew from Eastern Europe immigrated to America and settled in New York. Unable to find a stable source of income, he moved on to Los Angeles, where a brother of his had a clothing factory. The brother gave him a job and, though not

personally observant and not one to close his factory on the Sabbath, allowed him to take off for the weekly day of rest.

Unfortunately, his absence every Saturday did not go unnoticed, and soon the other workers began complaining that they, too, wanted the day off. His brother therefore asked him to start coming in on the Sabbath — with the reassuring proviso that he would not have to do any work. The request sounded reasonable enough, and he agreed.

A few Saturdays later a problem arose with the factory's sewing machine. The loading mechanism was not working properly, and the bolt of fabric had to be held up so that it could be pulled into the machine. Moreover, the operator on duty was not feeling well, and he asked his Sabbath-observant co-worker, who was standing idly by, to take a turn holding the cloth. The latter took a moment to consider what this would entail. No forbidden labor, since he would only be making it possible for the machine to do the work. Perhaps lifting the cloth meant handling a *muktzah* item, but then again, he had a moral responsibility to help his indisposed fellow, did he not?

The inner *yetzer hara*, on the other hand, is different. As powerful as it is, since it is on the inside, in mind and thought, once it comes into the reality of this world of actions, we can eventually rid ourselves of it. Confrontation with the outer *yetzer hara* is genuinely frightening, and a single forbidden sight already places a person in grave danger. A single incident of 'seeing their disgusting idols' was enough to necessitate a new covenant bound with an oath. And even with this, we are unsure if we will succeed, and thus this is certain: seeing something makes an impression that takes root and from which sin can sprout and multiply unless it is immediately torn out. This is the principle of the outer *yetzer hara*."

ובמציב היום חדרו לתוכנו כל כך הרבה הנהגות שמקורם בגויים, והוטבעו בתוכנו כהרגל גמור, עד שקשה להבחין מה היא הנהגה שבאה מהגויים ומה לא. והכלל בזה הוא, שכל דבר שיודעים שהוא לא מדרך ישראל, צריך להתרחק ולפרוש ממנו.

25

Concluding that he did, he "valiantly" took up the bolt of cloth — and removed in the process another barrier between himself and the Sabbath desecration all around him. Indeed, before long he was undertaking other, less innocuous tasks, until his inhibitions fell away completely and he was sewing garments on the Sabbath as he would on any weekday.

What happened? Just a few weeks before he had been determined to keep the Sabbath, whatever the cost, and now he gives it up without a struggle! The answer is that he did not maintain his distance from the forbidden act. Spending the holy day in a place where its sanctity was being trampled desensitized him to, and changed his perception of, the sin involved. What was alien and deplorable became familiar and normal — and finally acceptable, until a Sabbath observer became a Sabbath desecrator.

• Such is the insidious influence of sin.

26

268 WITH HEARTS FULL OF FAITH
R' Salomon (M)

Let us listen to the words of the Rambam (*Mishneh Torah, Hilchos Dei'os* 6:1), "It is human nature to be influenced in one's views and actions by one's associates and friends and to adopt the customs of the people in one's country. Therefore, a person must attach himself to righteous people and always live among scholars in order to learn from their deeds. A person must also distance himself from evildoers who walk in darkness in order to avoid learning from their deeds ... Should he find himself in a country whose customs are bad and whose people do not follow the right way, he should move to a place of righteous people who behave properly. If all the countries he has visited or knows by reputation behave improperly, as is the case in our times, or if war or pestilence prevents him from traveling abroad, he should withdraw into his own privacy ... If the people are so evil and sinful that they do not allow him to remain in the country unless he joins the rest of society and adopts their evil practices, he should go dwell in caves, among the thorns or in the wilderness, but he should not behave as the sinful do ..."

The Rambam makes a strong statement. This is human nature. It is the way a person is created. It is normal and to be expected that a person will tend to behave as his friends do and as is common in the environment of the country in which he lives. Therefore, a person must always make sure to live among the righteous and avoid the sinful. In the very first psalm, King David praises the person who avoids the evil, the sinful and the mockers. If circumstances compel a person to live among the sinful, the Rambam concludes, he is obliged to go into the wilderness and live in a cave. There is no other choice. It doesn't help to say *Tebillim* or devote more time to study and prayer. Nothing helps, because it is human nature to be influenced; it is like a reflex action. The only choice is to head for the caves.

29

Beware of They

TUESDAY

At times we probably convince ourselves that we are immune to negative *hashpa'ah*, because after all, we are pretty strong in our convictions and beliefs, and if anyone would try to persuade us otherwise, we'd simply say, "No, I'm not some wimp who would blindly follow the lead of someone else if I didn't believe in what he or she is saying." However, the *yetzer hara* is a little smarter than that.

It probably is true that most of us could easily withstand the frontal attack of alien ideologies. If a missionary were to approach us with the obvious intent of converting us to another religion, we would naturally be on guard. However, a lot of the negative *hashpa'ah* that we face flies under our radar in stealth mode; we don't recognize any hint of infiltration until it's too late. For example, someone born and raised in a town where manners and civility are swallowed up in the rat race of everyday life will find it more of a challenge to blossom as the *baal mussar* whose words and actions bespeak care, compassion, and concern for every human being. While no one is overtly trying to get him to change his views, the onslaught of negative *hashpa'ah* — like second-hand smoke — will inevitably work its damage. Or take the case of someone who *davens* in a *shul* in which it's not uncommon for congregants to share snippets of information with each other during a "lull" in the services. From a halachic standpoint, such activity could range from being highly distasteful (such as discussing new trends in the global bond markets while in a *Mikdash Me'at* and while standing in front of *HaKadosh Baruch Hu* in the midst of the *avodah*, possibly while wearing *tefillin*, or possibly on *Shabbos*), to being downright forbidden, such as during *Pesukei D'Zimrah*, *Birchos Krias Shema*, *Chazaras HaShatz*, etc. The individual whose exposure to *tefillah* is derived from this particular *minyán* will not likely be particularly horrified by the prospect of someone speaking to his buddy instead of speaking to the King of kings. Nobody tried to sell him any ideologies, no one tried to convince him to do anything, but the noxious fumes of poor *tefillah* habits have done their damage, and the victim is completely unaware of the insidiousness of the influence.

30 Indeed, so many of our attitudes and standards come from what they are doing, saying, doing, or wearing. They are all talking this way:

they are all wearing this style; they are all purchasing such and such. There is a powerful societal force at work influencing us to do likewise, even if we know deep down that such talk is probably *lashon hara*; that such a style is not really what Chazal had in mind; and that a particular purchase may be motivated more by *kin'ah* (jealousy) than by a justifiable consumer need. We need to be prepared to be leaders rather than followers; we need to be secure enough in our values and our standards so that we won't feel the need to compromise those standards no matter what they would like us to believe.

In short: We probably don't realize to what extent our attitudes and our standards are shaped by what everyone else is doing.

31a זכר טוב

זהו מה שמצינו באבות (ב, ט) שר' יוסי ענה לר' יוב"ז על שאלתו איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם — שכן טוב, וכן להיפך דרך רעה — שכן רע, כי זהו הכלל באמת, והכל תלוי בזה כנ"ל. והנה מקרא כתוב (משלי יג, כ) "הולך את חכמים יחכם", גם בלא לימוד, רק אם ילך עם חכמים גם הוא יחכם, ולהיפך מצינו בחז"ל (נגעים יב, ו) או לרשע ואוי לשכנו, כי אותו ה"אוי" שאומרים על הרשע אותו ה"אוי" עצמו יאמר גם על שכנו, אף שהוא באמת אינו עושה שום רע, אכן כיון שהוא שכנו של רשע בזה גופא כבר די שיהי' סוף סוף כמותו, כל מחשבותיו וחשבונותיו של אדם צריכים להיות בעיקר רק איך להזהר מן היצה"ר שמבחוץ, ולא יחשוב בעלותו לבית המוסר ובלמדו שם מוסר על ענינים פורטיים, כי מהעולם אין לי מה לפחד, ובכלל מה יוכל העולם לפעול עלי, אבל זה טעות הוא, כי זה נגד הטבע, וכמבואר ברמב"ם. וע"כ בעיקר צריך האדם להשתדל להמצא בסביבה טובה. (דחומ"ב, פט).

הרחקה משכן רע ומחבר רע

וַיִּקַּח קִרְחָה בְּרִיָּהּ קִרְקָהּ בְּרִלְיָ וְדָתָן וְאַבְיָרָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב וְאוֹן בְּרִפְלֵת בְּנֵי רְאוּבֵן: (טז, א)

השפעת שכן וחבר

וברש"י: בשביל שהיה שבת ראובן שריו בחנייתם תימנה, שכן לקחה ובני החונים תימנה, נשתתפו עם קרח במחלוקתו, אוי לרשע אוי לשכנו.

ומאידך אנו רואים גם גודל ההשפעה הנובעת כתוצאה משכן טוב, וכדאיחא במדרש (הובא ברש"י לעיל ג, לה), שלפי שהיו יששכר וזבולון שכניו של משה זכו ונעשו גדולים בתורה, שנאמר 'יהודה מחוקקי ומבני יששכר יודעי בינה לעתים' - קאמתיים ראשי סנהדראות, ומזבולון - מושכים בשבט סופר.

ומכאן צריך כל אדם לקחת תוכחה מוסר נוקבת ומחייבת על עצמו וביתו על בני ביתו, מגודל ההרס והחורבן שעלולה לכא כתוצאה מהשפעתו השלילית של חבר שאינו ראוי והוגן.

ויתבאר הדברים אחריו שנתבונן קצת בפרשה שלפנינו, איך מעשה שטן הצליח לעורר מחלוקת נוראה בין אנשים גדולים כאלו שהיו מן העידיית שבכלל ישראל ונילו לנו חכמינו ז"ל עד כמה נכונים הם הדברים שהאדם נוטה להיסחף אחר קביבתו, כי מה ששבת ראובן נסחפו עם אש המחלוקת לא היה מחמת שהיו פחותים במעלתם מבני יששכר וזבולון, אלא אך ורק מעצם היותם שרויים בסמיכות לאנשי קרח.

ומכאן יבין האדם גודל האחריות המוטלת עליו, לכל יחשוב שהוא מוגן וחזק דיו מן הרוח הנושבת בסביבתו, כי אין חכמה עצה ותבונה יותר ממה שלימדוננו חכמינו ז"ל, והם אמרו: (אבות א, ז) הרחק משכן רע. והעצה היחידה להינצל מהשפעת אנשי רשע היא אך ורק על ידי התרחקות מהם כמטחוי קשת.

האדם נמשך אחר רעיו וחבריו

כמה נכון הוא הפתגם: אם באת להתפלל על בן שילך בדרך הישר והרצוי, מן הראוי שתתפלל קודם על חברו הקרוב אליו שיצטרף אף הוא בדרך הישר, כי אז יהיה לבך נכון ובטוח שגם גורל בן יהיה כמותו... כי באמת בזה תלוי כל

יעקב, כמו שרבים יעידו ויגידו מנסיונם, על ההשפעה הגורלית של שכנים רבים הן לטוב והן למוטב.

28

גם בניהכ"נ ישב ליד היראים

והדברים אמורים לא רק בנוגע לבחירת מקום לבית דירה, כי גם על מקום בבית הכנסת צריך משנה זהירות שלא לשבת ליד אנשים כאלו שמדברים באמצע התפילה, ואם נקלע בטעות למקום כזה יברח משם כל עוד נפשו בו, פן יסחף גם הוא אחריהם.

מסופר על הרה"ק ר' דוד'ל בידערמאן מלעלוב ז"ע בעודו בחור צעיר לימים היה מתפלל בבית כנסת מסוים שהיו שם כמה אנשים שהיו מפטפטים בעת התפלה ללא הרף ולא היה מי שיוכל לעצור בעדם, פעם החליט ר' דוד'ל לעשות מעשה והלך לישב בתוך חברותם, והיה בדעתו לעורר להם כל אימת שיתחילו בדיבוריהם, כך שלא ינעם להם דיבורם ויחדלו ממנהגם הקלוקל.

לשבת הבאה התפלאו הקהל לראות שר' דוד'ל עקר מקומו משם, לכששאלוהו למה חדל ממצותו שלקח על עצמו, נענה ואמר: אניד לכם האמת, שהרגשתי בעצמי כי אם אמשך לשבת עוד זמן מה בתוך חברותם גם אני אהיה כמותם...

יח"ר שנזכה לראות בנינים חיים וקיימים עובדים את ה' באמת ובתמים מתוך נחת והרחבת הדעת אכ"ר.

31b.

In contrast, Chazal say, "Woe is to the evildoer, and woe is to his neighbor."²⁹ The same expression of "woe" regarding the wicked person is also used about his neighbor, though the neighbor himself did nothing wrong. Merely being neighbors with the wicked is enough to cause a person to become like them eventually.³⁰

The Vilna Gaon explains the yetzer hara's two aspects: the inner yetzer iara and the outer yetzer hara.¹⁹ Reb Yeruchom reflects, "I never knew the source of the Vilna Gaon, but according to what we are saying, the entire Torah is replete with this principle!" For example, "They mingled with the nations and learned from their deeds."²⁰ The Gaon explained that the yetzer hara's outer influence is much more difficult to fight than the inner yetzer hara's desires.²¹

Hashem, Creator of the soul, reveals to us that there is no other remedy for the outer yetzer hara than to run away from it, and Hashem repeatedly warns us about this. This was also a pervasive concern for Moshe Rabbeinu, for he continuously cautioned about it since it is the outer yetzer hara who battled with Klal Yisrael, given the depravity of the peoples surrounding the new Nation.

But why is there no remedy for the outer yetzer hara other than to run away? Why is it so strong? Reb Yeruchom explains as follows: "The upper worlds, the worlds of wisdom, are but a shadow compared to our world of deeds, which is truly mighty and powerful. The greatest strength in the various worlds within creation is this world of deeds—and this is the secret of the outer yetzer hara. That same yetzer hara and all its

directions. Whenever you wouldn't know the way, you would either ask those people who knew what they were talking about, or you get a new GPS! Similarly, when we come to the realization — and this is very hard to do — that our attitudes and standards are very, like influenced by what we see in the street (or read in the newspaper or hear from the media), it will hit us that our moral compasses are probably flawed and that we should start to take our own opinion with some healthy doses of skepticism. At the same time, we should more acutely feel the need to consult with chachamim whose lives have been shaped solely by Torah ideals.

any alien value systems. I hope, therefore, that you will consider my words ..."

5) Daven, Daven, Daven ...

As far as our souls go, it really is a jungle out there for all of us. We preach to our children and our talmidim that we have to keep our minds pure. And yet every passing bus is screaming to us to check out the latest debauchery of the motion picture industry. We tell ourselves and our children that we need to be misamei'ach b'chelkeit to be happy with our lot. However, doesn't every advertisement that we view attempt to contradict that? We are bombarded with ads and glossy, retouched photos shouting (even in the most heimish periodicals) that we must NOT be satisfied with the car/cell phone/stereo/computer/sheitel/home/pda that we currently, nebach, are stuck with, but instead we should upgrade to (insert splurge here ...). Does that brand of hashpa'ah work? Is it effective? The untold millions of Madison Avenue spends on shaping our tastes and our spending habits is the biggest proof that it certainly does. And therefore, let us not underestimate the need for, and the value of, good old-fashioned tefillah to help shield us from negative hashpa'ah. When Hashem sees that we are sincerely begging Him to help us remain pure in a hostile environment, He will indeed hopefully guard and protect our children and ourselves from unsavory influences

In short: Be aware and be equipped for the ongoing battle.

Playing Defense

WEDNESDAY

If negative hashpa'ah is really so powerful and pervasive, what can we do practically to protect ourselves from its effects? Here are a few tips for staying healthy in a world teeming with innumerable strains of anti-Torah hashpa'ah:

1) Awareness

The first step of any defensive strategy is to know the enemy. Just knowing that we are vulnerable enables us to be on guard to defend ourselves.

2) Limit Your Exposure

Let's face it: The world can be a hostile place for our neshamos. Just as most food served in the world's restaurants is not kosher, likewise, it should not surprise us that most of what goes on in the world is not too kosher, either. The more we can insulate ourselves from the influences of the outside world, the better chance we have of retaining our spiritual health.

3) Choose Your Friends Wisely

Chazal have exhorted us about the destructive influence of improper friends and neighbors. In the Jews' encampment in the Wilderness, the family of Kehas — including Korach — camped in the

southern sector of the central area of the encampment (in the southern part of the middle area, i.e. the area around the Mishkan), and the southern group of three tribes (Reuven, Shimon, and Gad) all camped close by. The Midrash (Bamidbar Rabbah 3) tells us that since these three tribes lived near Korach, they all learned from Korach to be argumentative and uncooperative. They didn't live in Korach's neighborhood for that long; the encampment configuration began in the Jews' second year in the Midbar, and during that year, Korach revolted and died. They saw, first-hand, what becomes of a man like Korach. They didn't even live in Korach's house or on his block; they just lived in his neighborhood. And yet this left a lasting effect upon them that affected their personalities and those of their children and grandchildren for centuries! Pick those friends carefully.

4) Remember the Importance of Asking She'eilos

Imagine that you had a GPS that malfunctioned consistently. It told you to get off at Exit 15 instead of 16; it told you to bear right instead of left, north instead of south. You would be furious and you also wouldn't take your GPS too seriously the next time it gave you

שכח החכמה פרשת קרח ז"ו 5 וי' 3
זה הוא לימוד לכל הדורות, שבכדי שהאדם לא יהיה מושפע ממעשי הרשעים, עליו לפרוש גם ממקומו, וגם ממעלתו, כלומר, שעל האדם להבין שאין הוא רגה שוה למדרגתם, אלא הוא מרום ונישא, ובכך הוא נעשה מובדל ומופרש מהם.

כתב רבינו יונה בתחילת ספרו שערי העבודה: "הפתח הראשון ליכנס לעבודת הש"ת, הוא שידע האיש העובד ערך עצמו, ויכיר מעלתו ומעלת אבותיו לתם וחשיבותם וחובתם אצל הבורא יתברך, וישתדל ויתחזק תמיד להעמידו במעלה ההוא." והוסיף רבינו יונה וכתב: "ויצא לו מזה, שאם יתאוה תאוה וית דבר שאינו הגון, יבוש מעצמו ויבוש מאבותיו, ויאמר לנפשו, אדם גדול יוב כמוני, שיש לי כמה מעלות טובות ונישאות, שאני בן גדולים, איך אעשה הרעה הגדולה הזאת, ואחטא לאלוקים כל הימים."

מות זו היא חובת כל אדם, שהרי כתב הרמב"ם (דעות פ"ו ה"א) "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעו וחבירו, ונוהג כמנהגו מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי ללמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד שיהיה". והדרך לאדם להביא את עצמו למצב שלא ילמד ממעשי הרשעים צאים סביבו, הוא על ידי הגדלת מעלתו בעיני עצמו, שלאיש מרום לא מתאים ללמוד ממעשי אדם שפל בעל רוח שטות כבהמה.

לפרש בזה, מה שאמרו חז"ל (סוטה ב.) "למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך, כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין". שכיון שדרך האדם ת מושפע מסביבתו וממעשים שרואה, לכן אמרה התורה תיקון לזה, שיעשה את עצמו נזיר, כי "נזיר" הוא ענין של מעלה ורוממות. ועל ידי שהאדם ימס את עצמו, הוא יפרוש מהחטא, ולא ימשך אחר מעשיהם של הרשעים.

RABBI YOSEF HURWITZ: "When someone wants to build a house, he needs to prepare all of the material, find skilled artisans, and acquire the money to finance the project. He also needs to be careful about the place where he will build the house. If you build a house on swampy land, even if everything else is done properly, the building will not last.

"There is no hope for a person to be saved from the pitfalls of his own nature unless he is among people who seek to gain wisdom and work on self-improvement. Experience testifies to the fact that even if a person is very bright and talented, and has a wonderful heart, he can easily remain like a blind person who has never seen light in his life if he remains in a negative environment. There are potentially great people who could have had magnificent accomplishments, but have remained mediocre their entire lives because they were not in an environment that allowed them to utilize their latent potential. Our attitudes and character traits are shaped by the people in our environment. If a person is among bad friends, it is certain that he will be influenced by them.

"A person who finds himself in a negative environment may not be conscious of how much he is being negatively influenced. He may think that it is he who leads the others and that his lifestyle and opinions are entirely the product of his own mind. He fails to realize that he is so attached to his environment that he is unable to separate from his associates for even a short time.

ועל כל אדם הרוצה להתעלות, לדעת ענין זה, שעלייתו תתאפשר רק אם יתרחק מסביבה רעה, ולא יהיה מושפע מהם במאומה. ואדרבה, עליו להתחבר אל הצדיקים ולשהות בקרבתם, לדבוק בהם ולהיות מושפע רק מהם.

37 הארת דרך ה"אני" שבאדם
5 יסולא

עלול להיות שאדם יגיע לזקנה ושיבה אעפ"כ לא יגיע לעצמיותו, לא יגיע למקוריותו, שבה אין אדם בעולם שיהיה דומה לו, כפי שחז"ל אומרים (בבבא מציעא טז.) "הרואה אוכלוסי ישראל (מפרש רש"י: "חיל גדול של ששים רבוא") אומר: ברוך חכם הרזים". רש"י מפרש "היודע מה שבלב כל אלו". רק בורא העולם בחכמתו יודע, את הרז, את הסוד העמוק, הטמון בלב כל אחד ואחד. "שאינ דעתן דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה".

מסתבר, שאחת הסיבות שאין מגיעים לגדלות היא, מפני שלעולם אין אדם מגיע למקוריותו, ל"אני" שבו! בתוך עולם התורה והיראה, אם אדם אינו חי חיים מקוריים אלא לפי דפוס כללי, צורת חייו היא המוגנית, ואין יוכל להגיע לגדלות!

אולי נרמז ענין זה בדברי הלל (אבות פ"א טז): "אם אין אני לי - מי לי? אם אין לי מי לי? - מי לי?" לא שייך לי, אז כמה קנינים שרכשתי לי בעולם אינם כלום - "מי לי"? מי שייך לי? כל הדברים שבעולם, אפילו הם בבעותי, הם מחוצה לי - זהו יחס חיצוני בין הדבר לבין האדם, אבל ה"אני", הוא הדבר האמיתי, שהוא מוכרח שיהיה לו קנין בו - והנה עלול ה"אני" להיות בלתי מודע, נעלם, ואז - "מי לי"?

אם אדם היה מנסה, אי פעם, להתרכז בהתרכזות גדולה בתוך עצמו, ולהעלות מחשבה: מה אני חושב? אין צבור, אין חברים, אין משפחה, כאילו אני חי על אי בודד - מהי העבודה הרוחנית המוטלת עלי, לפי הבנתי ודעתי העצמית? לפי תכונותי המיוחדות, מבלי שום גורם מבחוץ, שינסה לשנות כוון מחשבתי - אין ספק, שהיה מתגלה בפניו עולם נסתר, אשר מעולם לא ידע ממנו, או ידע והתעלם ממנו לחלוטין. הרצון לחשוב ולחיות לפי דפוס כללי, והבריחה מצורת חיים מקורית, בתוך הדפוס הכללי, מונעת מאתנו מלהגיע לגדלות.

אדם אינו צריך לברוח מחברת בני אדם כדי להתבודד. פעמים רבות קורה, שאדם נקלע לשעה של בדידות, והיא היא שעת המבחן עבורו, עד כמה קרוב הוא לעצמיותו. אם בורח הוא מאותה שעה כבורח מן האש, ומחפש בנרות אדם שיוכל לשוחח עמו, מראה הוא בעליל שאין לו עולם פנימי עצמי, אך אם מתענג הוא על אותן שעות נפלאות, שזימנו לו מן השמים, כדי שיוכל להתיחד בהן עם עצמו ולבחון מצבו ולנסות להעלות כוכבי נפשו מן המסתרים - הוא האדם הפנימי.

המשנה אומרת (אבות, פ"ג משנה ט): "ר' חנינא בן חכניאי אומר: הנעור כלילה והמהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה - הרי זה מתחייב בנפשו". מדוע הוא מתחייב בנפשו? אומר הרבינו יונה: "מפני שהן שעות רצויות, אין לו לחשוב בהן, כי אם דברים רצויים לפני המקום ב"ה, אלו הן דברי תורה, שאותן שעות - כמה הן חשובות וראויות למחשבת התורה, כי אין לו מלאכה לעשות ואיננו שומע קולות בני אדם".

הראשונים, יחסו למעלה זו חשיבות כה גדולה, עד שהחז"ל מתבטא, (פ"ג משנה ט) "משכן הופש" משכן יי"ו) "כי עמוד ברה"ל"ב" - עמוד התורה, שעליו נשען טוהר הלב הוא - "אהבת הבדידות ובחירת היחידות. על כן הישמר, אחי, פן ישיאך היצר, ויפנה בעיניך הקבירה והתערבות עם בני אדם, ויסיחך לכסוף, בעת היחידות והבדידות - להם. אין הכוונה שאדם לא יהיה מעורב עם הבריות, אלא שכאשר מזדמנת לו משמים שעת בדידות - לא ינסה לברוח ממנה, אלא אדרבה, ישקיע כל הוויתו בתוכה.

חינוך מלכותי על התורה 5 הו"א

כתב בעל הטורים בפר' וארא (ז' י"ב): 'מטות' פעמיים מצינו בתורה, פעם אחת כאשר אהרן השליך את מטתו לפני פרעה ונחפז לנחש, ואז בלע מטה אהרן את מטות חרטומי מצרים, כמו שנאמר: 'ויבלע מטה אהרן את מטותם, והפעם השניה כאן בפרשתנו: 'ומטה אהרן בתוך מטותם, וכתוב במדרש שגם במעשה קרח בלע מטה אהרן את מטותיהם, וכשהוציאו חזר ופלטם, ולכך לא הוציאו פרח, ועל כן כתיב 'ויוצא משה את כל המטות חסר וי"ו, לפי שבלעם, עד כאן לשוננו.

המדרש מבאר את המשותף בין שני המקומות שנאמר בהם "מטותם", והוא

שבשניהם מטה אחד בלע את שאר המטות, ולאחר שבלע אותם, פלט אותם בחזרה.

ושמעתי, שלכאורה צריך להבין, מדוע היה צורך בנס, שמטה אהרן יבלע את מטותיהם? והתשובה לכך היא, היות שהמקום משפיע, ולכן אם גם מטותיהם של שאר הנשיאים היו מונחים באוהל מועד, המקום היה משפיע עליהם שיפרחו גם הם, ולכן היה צורך שמטה אהרן יבלע את מטותיהם כדי שלא יפרחו, שלא יתכן שהם יהיו באוהל מועד ולא יפרחו.

* מזה אנו יכולים ללמוד גם לענין חינוך, את גודל ההשפעה של המקום והסביבה בהם הילד גדל, וכמו שכתב באבות דר' נתן פ"א: 'הנכנס לבורסקי (מעבד עורות), אע"פ שלא נטל משם מאומה, ריח בורסקי נספג ודבק בו, וכן הנכנס לחנותו של בשם, אפילו לא לקח משם מאומה - ריח בשמים נספג בו. לכן חשוב עד מאוד, שהילד יתחנך בסביבה ראויה, סביבה שיש בה יראת שמים, וכפי דברי הרמב"ם (בהלכות דעות פרק ו' הי"א) הידועים, שהאדם מושפע מסביבתו, וזה הוא טבע הדברים, שאף אם אדם ירא שמים ילך לגור במקום של עוברי עבירה, הוא יושפע מהם באופן אוטומטי, אף בעל כורחו, ואף אם השכנים לא ירצו לקבל אותו, הוא יושפע מהם, וכן להפך - סביבה טובה משפיעה לטובה.